

PROGRAMOS METODAI

Dr. Aušra Širvinskienė

Kas svarbu aprašant programos turinį?

- ▶ Tinkamai aprašyti Programos metodus, ir jų atitikimą tikslinės grupės poreikiams

Kas yra metodas?

- ▶ **Metodas** - žingsnių seka, padedanti pasiekti tikslą.
- ▶ Kuriant programą, reikėtų aprašyti **REALIAI** naudojamus darbo metodus (socialinio darbo, psichologijos ir kt.) ir įvertinus turimų specialistų **KOMPETENCIJĄ**.
- ▶ Metodai turi būti aprašyti nurodant tarpusavyje susijusius etapus, kurie atspindi bendrą problemų sprendimo nuoseklumą, struktūrą.

Dažniausios klaidos

1 klaida: pati programa pristatoma kaip skirtingi metodai.

- ▶ Programa turi būti viena.
- ▶ Darbo metodai (jų intensyvumas, formos ir pan.) gali būti skirtingi, priklausomai nuo:
 - ▶ kliento, jo poreikių,
 - ▶ turimų finansinių ir žmogiškų resursų,
 - ▶ specialistų kompetencijos ir pan.

Keli pavyzdžiai:

- ▶ X programoje kaip metodas nurodoma „terapinė bendruomenė“.
 - ▶ Terapinė bendruomenė nėra metodas, tai greičiau modelis, kurio eigoje ir taikomi įvairūs metodai.
- ▶ X programoje kaip metodas nurodoma „12 žingsnių programa“, „Day top“ ir pan.
 - ▶ 12 žingsnių programa ne metodas. 12 žingsnių programos principai/dalys ir pan. gali būti įtraukti į kokius nors konkrečius metodus, pvz. savigalbos grupių metodą ar pan.
- ▶ Citata iš X programos „žmogui programa parenkama atskirai pagal poreikį, jo norą, darbuotojo sprendimą dirbant su jais mažose grupelėse“.
 - ▶ Psichologinės ir socialinės reabilitacijos programa turėtų būti viena, patvirtinta įstaigos vadovo, o darbo metodai galėtų būti skirtingi, skirtingiems toje programoje dalyvautiems ir psichologinės ir socialinės reabilitacijos paslaugas gaunantiems klientams.

Rekomendacijos:

▶ Aprašyti konkrečius METODUS:

▶ Psichologiniai metodai:

▶ *Klinikinis psichologinis kliento įvertinimas.* Atliekamas pagal standartizuotas ir adaptuotas tokias ir tokias priemones. Tikslas: įvertinti dėmesį, intelektą, atmintį. Įvertinimas padės parinkti individualias užduotis ir sudaryti labiau individualizuotą pagalbos planą kiekvienam klientui.

▶ *Psichologinis konsultavimas.* Tikslas.....

▶ Ir taip toliau.

▶ Socialinio darbo metodai:

▶ *Individualus socialinis konsultavimas.* Socialinio darbuotojo konsultacijos vyksta etapais, tokiais, kaip įvertinimas, problemų aptarimas, pagalbos plano sudarymas, problemos sprendimų žingsnių identifikavimas, vertinimas ir pan. Pirmas žingsnis - įvertinimas, atliekamas naudojant Priklausomybės sunkumo indeksą. Tikslas - identifikuoti kliento problemas ir motyvaciją jas spręsti įvairiose srityse (socialinėje, teisinėje, užimtumo ir pan.). Ir t.t.....

▶ Ir taip toliau.

2 klaida: prirašyta per daug metodų

- ▶ Programoje pateikta labai daug metodų, tačiau dažnai jie aprašyti eklektiškai, nekonkretinant kada ir kaip jie bus integruojami į pačią programą.
- ▶ Painiojami teoriniai metodai su veiklos metodais.

Keli pavyzdžiai:

- ▶ Programos metu bus taikomas Humanistinės psichologijos metodas.
 - ▶ Tai teorinis metodas. Programoje reikia nurodyti veiklos metodus.
- ▶ X programoje rašoma, kad bus taikomi „biblioterapijos“, „darbo terapijos“, „muzikos terapijos“, „dailės terapijos“, „sodininkystės terapijos“ ir pan.
 - ▶ Ar tikrai tiek metodų bus taikoma? Ar tikrai bus taikomi terapiniai metodai, o ne tiesiog užsiėmimai? Ar įstaigos turi specialistų, kurie kompetentingi ir turi tai įrodančius dokumentus, kad gali taikyti konkrečius terapinius metodus?

Rekomendacijos:

- ▶ Reiktų aprašyti ne teorinius metodus, bet veiklos:
 - ▶ pvz. vadovaujantis Humanistinės psichologijos metodu, bus dirbama su Krizinėmis situacijomis bendruomenėje ar pan.
- ▶ Rekomenduotina aiškiai nurodyti kokiomis metodikomis bus vadovujamasi / remiamasi taikant konkrečius metodus, pvz. vedant grupinius užsiėmimus ir / ar individualias konsultacijas:
 - ▶ Darbo su priklausomais nuo narkotinių medžiagų asmenimis metodika / Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Vilnius, 2008. 234 p. ISBN 978-9955-9867-4-4.
 - ▶ Metodinės rekomendacijos „Švirkščiamų narkotikų vartotojų motyvacinis interviu“. Vilniaus priklausomybės ligų centras, 2006;
 - ▶ „Asmenų, sergančių priklausomybe nuo opioidų, diagnostika, medikamentinis gydymas ir socialinė pagalba“. Vilniaus priklausomybės ligų centras, 2009) ir pan.
 - ▶ Motyvacinis interviu.

3 klaida: nukopijuota informacija iš įvairių literatūros šaltinių

- ▶ Metodai tiesiog nukopijuoti neaprašant jų tikslingumo, efektyvumo konkrečiai tikslinei grupei, su kuria dirba konkreti įstaiga.

Keletas pavyzdžių:

- ▶ Metodai aprašyti „copy-paste“ principu.
 - ▶ Pvz. X programoje informacija apie atvejo vadybą yra nukopijuota iš straipsnio, tačiau visiškai neaišku, kaip ji bus taikoma jų konkrečioje programoje.
 - ▶ Eklektiškai iš interneto nukopijuota informacija apie psichoterapija-psichokorekcija, kur vėlgi pateikiami tik bendri apibūdinimai, bet neaišku kodėl šie metodai ir kaip konkrečiai bus adaptuojami/integruojami į programą.

Rekomendacijos

- ▶ Aprašykite kaip konkrečiai jūs taikysite įvairius metodus ir koks jų tikslas bei poveikis konkrečiai tikslinei grupei.
- ▶ Rašykite konkrečiai t.y. neužtenka parašyti „grupiniai užsiėmimai“. Reikia aiškiai įvardinti kokie grupiniai užsiėmimai bus vedami. Temas reiktų aprašyti tik įvardijus konkrečius grupinius užsiėmimus (pvz. socialinių įgūdžių lavinimo užsiėmimai? Savivalbos grupių principu vedami užsiėmimai? Psichologo vedami psichoterapiniai grupiniai užsiėmimai?).

4 klaida. Metodai aprašyti neatkreipiant dėmesio į metodo efektyvumą, mokslinius tyrimus ir pan.

- ▶ Dažnai dėstomi ne argumentai apie konkrečius metodus, bet asmeninė nuomonė;
- ▶ Netinkami argumentą pagrindžiantys informacijos šaltiniai arba nėra nuorodų į informacijos šaltinius;

Keli pavyzdžiai ir rekomendacijos:

- ▶ Pvz. X programoje užsiminama apie „Recovery“ programą. Reiktų atsakyti į klausimus:
 - ▶ Kodėl programa bus taikoma programoje? Gal galima tik kai kuriuos principus iš tos programos pritaikyti?
 - ▶ Ar yra tyrimų įrodančių šios programos efektyvumą konkrečiai grupei?
 - ▶ Ar yra mokslinių tyrimų, įrodančių šios programos efektyvumą?
- ▶ X programoje rašoma: „<....vadovaujantis asmenine patirtimi.....>“.
 - ▶ Rengiant programą neturi būti programos metodai aprašomi vadovaujantis asmenine patirtimi.
 - ▶ Programos efektyvumas, veiksmingumas turi būti grindžiamas moksliniais įrodymais (nurodant konkrečius šaltinius), o ne asmenine patirtimi.

5 klaida: metodai painiojami su konkrečiomis veiklomis

- ▶ Kaip metodai aprašomos konkrečios veiklos.
- ▶ Kiekvienas metodas turi konkrečias veiklas, todėl negalima išskirti tik veiklas, aiškiai neaprašius konkretaus metodo.

Keli pavyzdžiai ir rekomendacijos:

- ▶ X programoje rašoma „Bus taikomas individualaus konsultavimo metodas“.
 - ▶ Tai veikla, bet ne metodas. Gal autoriai norėjo parašyti, kad Individualaus socialinio darbo metodo metu bus individualiai konsultuojami klientai?
 - ▶ Rekomenduojame ne tik nurodyti prie veiklų metodus, bet ties kiekvienu metodu nurodyti atsakingą specialistą.
- ▶ X programoje kaip metodai nurodoma Dienotvarkė.
 - ▶ Tai ne metodas - tai programos dalis.

6 klaida. Skirtingi metodai supinami tarpusavyje vienas su kitu.

- ▶ Pvz. X programos rengėjai rašydami apie 12 žingsnių programą, išskiria socialinį procesą, tačiau perskaičius aprašymą paaškėja, kad ten kalbama apie savivalbos metodą, o ne socialinio darbo, kaip profesijos, konkrečius metodus.

Apibendrinant

- ▶ Būtina argumentuotai aprašyti visus metodus, kurie bus naudojami.
- ▶ Siūlome programos rengėjams susipažinti su metodais, kurie turi rimtą mokslinį pagrindimą ir pripažinti kaip tinkami darbui su psichoaktyvių medžiagų vartotojais (motyvacinis interviu, įgalinimo, atvejo vadybos, kognityvinė terapija, savivalbos grupių metodai, kurių metu gali būti taikomi 12 žingsnių principai ir pan.)
- ▶ Siūlome remtis jau patvirtintomis metodikomis, arba, jei bus naudojamos naujos, nurodyti jų efektyvumą, pagrįstumą remiantis tyrimais, o ne „laiko patikrinimu“, „asmenine nuomone“.
- ▶ Socialinių paslaugų organizavimą ir teikimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas (Žin., 2006, Nr. [17-589](#)). Nauja redakcija **2014-07-10**